

FUNȚIONARUL PUBLIC - MODEL DE CORECTITUDINE ȘI INTEGRITATE

PUBLIC SERVANTS - MODEL OF CORRECTNESS AND INTEGRITY

*Andrei GUȚU,
profesor de istorie,
Școala Gimnazială Omega, Târgu Mureș, România.
Președinte al Institutului de Management Japonez, Republica Moldova.*

SUMMARY

One of the central objectives of the state, undoubtedly, must include attracting trained, specialized persons to the public administration, able to actively contribute to the implementation of reforms established to improve public services and living standards. This principle must be applied carefully, especially when one wants to enter a public office or to promote in a higher position. What is certain is that we can almost never know what that official who has been entrusted with new responsibilities will prove in the public service, even if he has good training from an academic or professional point of view. For this very reason, the competent institutions must apply the most effective methods of identifying specialists capable and suitable for their functions, and this can happen, from my point of view, through a form of organization called MERITOCRACY.

Keywords: *Public servant, public administration, public services, reform, meritocracy.*

Introducere

Supremația legii, prioritatea interesului public, asigurarea egalității de tratament a cetățenilor în fața autorităților și instituțiilor publice, profesionalismul, imparțialitatea și independența, integritatea, libertatea gândirii și a exprimării, cinstea și corectitudinea în exercitarea funcției publice și în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, sunt valori indispensabile pentru o guvernare eficientă și corectă a celor care slujesc poporul. Un lucru important pentru asigurarea acestor valori este meritocrația, termen folosit pentru a conștientiza faptul că nominalizarea într-o poziție publică, de execuție sau de conducere, este făcută pe baza meritelor și a talentului, nu pe alte criterii ilegale, cum ar fi: averea deținută, puterea politică, poziția socială, nepotism etc. Aceste ilegalități sunt o piedică în realizarea proiectelor sau a reformelor în interesul cetățenilor și afectează imaginea instituțiilor statului, atât pe plan intern cât și pe cel extern.

Un criteriu esențial pentru buna funcționare a administrației publice este încrederea cetățenilor în instituții iar acest lucru se poate întâmpla atunci când funcțiile publice sunt ocupate de către oameni onești și integri. Din acest punct de vedere, scopul acestui material este de a defini și analiza, dintr-o perspectivă teoretică, elementul de corectitudine și integritate a funcționarilor publici.

Principiile de bază în exercitarea funcției publice

În conformitate cu legislația în vigoare, funcția publică nu este altceva decât ansam-

blul de atribuții și obligații stabilite de lege, în scopul realizării prerogativelor de putere publică. Funcționarul public însă, este persoana fizică numită într-o funcție publică, care reprezintă instituția statului în raport cu cetățenii. [1, art. 2]

Pornind de la afirmațiile de mai sus, funcția publică reprezintă mai mult decât un serviciu, în care interesul public predomină interesul personal sau de familie, iar acest lucru poate fi conștientizat doar atunci când există moralitate și nu doar legalitate. Spun acest lucru, deoarece serviciul public reprezintă o profesie destinată acelor care sunt capabili să adopte, indiferent de situație, un comportament moral.

În ultimii ani, analiza virtuților sociale pe care trebuie să le împărtășească funcționarii publici, precum onestitatea, imparțialitatea, sinceritatea, echitatea sau conduita morală, a căpătat o importanță din ce în ce mai mare, fiind vizibilă la nivel mondial. [9]

Potrivit Legii nr. 158 din 04.07.2008, funcționarul public are următoarele obligații: a) să respecte Constituția, legislația în vigoare, precum și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte; b) să respecte cu strictețe drepturile și libertățile cetățenilor; c) să fie loial autorității publice în care activează; d) să îndeplinească cu responsabilitate, obiectivitate și promptitudine, în spirit de inițiativă și colegialitate toate atribuțiile de serviciu; e) să păstreze, în conformitate cu legea, secretul de stat, precum și confidențialitatea în legătură cu faptele, informațiile sau documentele de care ia cunoștință în exercițiul funcției publice, cu excepția informațiilor considerate de interes public; f) să respecte normele de conduită profesională prevăzute de lege; f1) să respecte prevederile art. 7 alin. (2) din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale; g) să respecte regulamentul intern. [1, art. 22]

Alte câteva principii fundamentale ale activității serviciului public sunt prevăzute în Legea nr. 443 din 04.05.1995, art. 4, acestea fiind: a) devotamentul față de stat și față de poporul Republicii Moldova; b) respectarea strictă a legilor și altor acte juridice conforme legii, respectarea disciplinei de stat, răspunderea personală a funcționarilor publici pentru exercitarea atribuțiilor de serviciu; c) respectarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice, ale autorităților administrației publice locale; d) profesionalismul, competența și spiritul de inițiativă; e) obligativitatea hotărârilor organelor ierarhic superioare etc. [2, art. 4]

Respectarea principiilor menționate mai sus îi pot ajuta pe funcționarii publici, de execuție sau de conducere, să aplice regulile în mod corect și eficient, precum și să ia decizii corecte în situațiile în care ar trebui să-și exercite atribuțiile de serviciu.

În Uniunea Europeană (UE), spre exemplu, funcția publică cuprinde un șir de principii care nu se deosebesc foarte mult de cele din țara noastră, cel puțin din punct de vedere teoretic, o deosebire ar fi că ele sunt respectate de majoritatea funcționarilor, comparativ cu situația din Republica Moldova. Principiile din UE sunt stabilite la nivel înalt a standardelor etice pentru funcționarii publici europeni, acestea reprezentând un element esențial al culturii serviciului public european.

Funcționarii publici în Uniunea Europeană trebuie să-și exercite funcțiile cât mai bine cu putință și trebuie să respecte întotdeauna cele mai înalte standarde profesionale pentru a fi un bun exemplu pentru ceilalți.

În continuare, voi menționa câteva din principiile serviciului public care ghidează funcționarii europeni, stipulate în Statutul funcționarului public european: 1. Anga-

jamentul față de Uniunea Europeană și cetățenii acesteia (Instituțiile Uniunii există pentru a servi intereselor Uniunii și ale cetățenilor în atingerea obiectivelor Tratatelor); 2. Integritate (Funcționarii publici trebuie să se comporte în toate cazurile într-un mod care ar putea fi supus celui mai amănunțit control public); 3. Obiectivitate (Funcționarii publici trebuie să fie imparțiali, deschiși față de nou, să țină seama de probe, să fie dispuși să asculte puncte de vedere diferite și să fie capabili să recunoască și să remedieze greșelile); 4. Respect față de ceilalți (Funcționarii publici trebuie să aibă un comportament respectuos între ei și față de cetățeni, să fie politicoși, dispuși să ajute, rapizi și cooperanți); 5. Transparența (Funcționarii publici trebuie să fie dispuși să-și explice activitățile și să prezinte motivele acțiunilor lor). [8]

Un lucru interesant, îl găsim în Regulamentul Nr. 1023/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 octombrie 2013 de modificare a Statutului funcționarilor Uniunii Europene și a Regimului aplicabil celorlalți agenți ai Uniunii Europene, care prevede că funcționarul public este obligat să își exercite atribuțiile și să se comporte ținând seama numai de interesele Uniunii. Acesta nici nu solicită, nici nu acceptă instrucțiuni din partea vreunui guvern, autorități, organizații sau persoane din afara instituției sale. Funcționarul îndeplinește atribuțiile care îi sunt încredințate în mod obiectiv și imparțial și cu respectarea datoriei sale de loialitate față de UE. Fără permisiunea autorității împuternicite, funcționarul nu poate accepta, din partea unui guvern sau a oricărei alte surse din afara instituției de care aparține, titluri onorifice, decorații, favoruri, cadouri ori remunerații, indiferent de natura acestora, cu excepția cazului în care acestea îi sunt acordate pentru servicii prestate fie înainte de numirea sa, fie în cursul unui concediu special etc. Înainte de a recruta un funcționar, autoritatea împuternicită verifică dacă vreun interes personal al candidatului ar putea să-i afecteze independența sau dacă există orice alt conflict de interese. [3, art. 11]

Deținerea unei funcții publice într-o instituție din UE presupune nu doar abilități intelectuale, cu o pregătire vastă academică, ci și o stare de sănătate fizică și psihică adecvată. Pe acest motiv, o regulă care se respectă cu strictețe este trecerea anuală a unui control medical, care poate fi efectuat atât de medicul instituției în care activează funcționarul cât și din afara acesteia. [7, p.193]

Dincolo de partea legislativă, trebuie să existe toleranță zero la încălcarea oricăror obligații ale funcționarului public, pentru a preveni incapacitatea și corupția în funcția publică. Deseori, corupția în instituțiile statului pornește de la „iertarea” faptelor ilegale comise de către un angajat (pentru că este ruda, nepotul sau fiul/fiica unui demnitar) sau favorurile care se obțin pentru a ascunde o faptă ilegală. Acest lucru afectează grav activitatea organizației prin nerealizarea proiectelor propuse în interesul public și decredibilizează imaginea întregii echipe. Marele filosof grec Aristotel spunea, foarte demult, următorul lucru „*Mi-e prieten Platon, dar mai prieten îmi e adevărul*”.

Corectitudinea și integritatea în funcția publică

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, Mihai Eminescu publica un articol în gazeta Timpul, pe tema corupției din societatea românească, în care afirma următoarele: „*Voi arătați prin zilnică pildă că corupția e mijlocul cel mai lesnicios de trai în România. Acesta este spiritul cel rău care desface societățile românești și le nimicește pân-în sfârșit; acesta este veninul care dă loc la mișcări sociale și la nemulțumire... contribuie a destră-*

ma spiritul public, a-l face să nu mai crează nici în drept, nici în bine, a nu mai aștepta nimic de la muncă, totul de la tertip și de la apucătură... Nimic nu e mai periculos pentru conștiința unui popor decât priveriștea corupției și a nulității recompensate... Această priveriște îi ia poporului încrederea în valoarea muncii și în siguranța înaintării prin merit. Dându-le zilnic exemplu că, fără a ști ceva și fără a fi muncit, cineva poate ajunge bogat și om cu vază...” [4, p. 111-120, p. 124]

Chiar dacă acest articol a fost scris acum sute de ani, nu poate fi ignorat nici în ziua de astăzi, fiind un semnal de alarmă pentru societatea actuală. Din punctul nostru de vedere, corupția și nerespectarea principiului integrității sunt principalii factori care pot destabiliza activitatea serviciului public. În acest sens, dacă instituția publică se confruntă cu aceste două ilegalități, atunci în mod firesc își pierde capacitatea de a livra servicii calitative cetățenilor și nu mai poate contribui la modernizarea domeniilor publice în care este abilitată. Tocmai pe acest motiv, Guvernul și alte organizații ale statului trebuie să dispună de mijloacele necesare pentru a preveni și a rezolva problemele acestea, aplicând experiențele altor state cu cel mai mic nivel de corupție din lume, cum ar fi: Danemarca, Luxemburg, Germania, Elveția, Norvegia, Finlanda, Suedia, Japonia, Singapore, Noua Zeelandă etc.

Pentru ca prevenirea și combaterea fenomenului de ilegalitate în funcția publică să fie eficientă, este necesară concentrarea pe înțelegerea cauzelor reale a acestora.

Lipsa de educație, lipsa de reglementări specifice, supradimensionarea aparatului public (creșterea birocrăției), lipsa transparenței și a altor cauze generatoare a formelor de corupție, evaluate corect și realist pot contribui la stabilirea unor mecanisme eficiente și eficace de prevenire și combatere specifice fiecărei organizații. Transparența și integritatea sunt instrumentele cele mai puternice în prevenirea și combaterea ilegalităților în funcția publică, mai ales a fenomenului corupției. Unele dintre cele mai importante remedii pentru a crește gradul de corectitudine și integritate în funcția publică, precum și a preveni actele de corupție sunt următoarele: a. îmbunătățirea, acuratețea și predictibilitatea cadrului legislativ; b. aplicarea operativă și în egală măsură a normelor și reglementărilor; c. selecția riguroasă a funcționarilor publici utilizând inclusiv instrumente de evaluare a integrității; d. optimizarea organizatorică și folosirea eficientă a resurselor umane, e. simplificarea sistemului de management și control; f. proiectarea și aplicarea instrumentelor eficace de evaluare a resurselor umane; g. profesionalizarea concomitent cu depolitizarea organizațiilor; h. transparentizarea organizațională și decizională; i. educația timpurie și conștientizarea asupra efectelor și riscurilor corupției și conceperea unor instrumente educaționale de repudiare a corupției; j. proiectarea de strategii anticorupție și/sau planuri de integritate la nivel organizațional. Răspunderea managerială și ierarhizarea clară a responsabilităților, formarea continuă a funcționarilor publici, evaluarea integrității profesionale (de la angajare), conștientizarea și responsabilizarea entităților publice/private și a cetățenilor, dezvoltarea și aplicarea fermă a instrumentelor de conduită etică și profesională (nu doar declarativ), înființarea instituției avertizorului de integritate și dezvoltarea mecanismelor de protecție a celor care denunță fapte de corupție, proiectarea și aplicarea mecanismelor specifice organizației de evaluare a incidentelor, îmbunătățirea legislației cu privire la prevenirea și combaterea neregulilor, fraudelor și formelor de corupție, dezvoltarea de aplicații și

platforme de tip e-administrație pentru eficientizarea activităților și creșterea gradului de transparență organizațională și decizională, achiziții publice transparente și competitive, sunt alte particularități importante care pot preveni și combate formele de ilegalitate în administrația publică. [5, p. 37-38-39]

Pentru a spori încrederea în instituțiile publice este nevoie de un cadru instituțional care garantează că viitorii funcționari publici sunt selectați pe criterii de merit și că au pregătirea necesară pentru îndeplinirea atribuțiilor. Cazurile în care conducătorii instituțiilor publice au fost numiți pe criterii politice, fără a avea pregătirea necesară, au afectat credibilitatea instituțiilor publice și încrederea cetățenilor în administrație în general. [6, p.79]

Concluzii

În concluzie menționez faptul că funcționarul public trebuie să conștientizeze că lucrează în interesul cetățeanului, deținând o funcție nobilă și pe care trebuie să o exercite cu maximă responsabilitate. Funcția publică există pentru cei care sunt gata să-și sacrifice interesul personal pentru interesul public, iar dacă persoana nu simte acest lucru atunci locul ei nu este în funcția publică.

BIBLIOGRAFIE

1. Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, Nr. 158 din 04.07.2008, publicată în Monitorul Oficial la data de 23.12.2008, Nr. 230-232, art. 840;
2. Legea serviciului public, Nr. 443 din 04.05.1995, publicată în Monitorul Oficial la data de 02.11.1995, Nr. 61, art. 681;
3. Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului privind modificarea Statutului funcționarilor Uniunii Europene și a Regimului aplicabil celorlalți agenți ai Uniunii Europene, Nr. 1023/2013, din 22.10.2013;
4. Mihai Eminescu, *Opere XIII*, Ed. Academiei RSR, București, 1985, 660 p.;
5. *Prevenirea și combaterea faptelor de corupție și promovarea standardelor de etică și integritate*, studiu elaborat în cadrul proiectului cod 3.1.028, cod SMIS 118455, cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională, Programul Operațional Asistență Tehnică 2014-2020, Agenția Națională a Funcționarilor Publici, București 2019, 82 p.;
6. Radu Bianca, *Încrederea cetățenilor în instituțiile publice. O perspectivă teoretică*, articol publicat în Revista Transilvană de Științe Administrative 2(47)/2020, Cluj-Napoca 2020, p. 72-84;
7. Verginia Vedinaș, *Funcția publică Europeană*, articol publicat în Revista Transilvană de Științe Administrative nr. 1(4)/2000, Cluj-Napoca 2000, p. 161-194;
8. <https://s9.ro/1tr9> (www.ombudsman.europa.eu);
9. <https://s9.ro/1tr8>.